

מדינת ישראל

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' חינוך מיוחד

מודל עבודה שיתופי בתחום השפה והתקשורת

מורת /גננת וקלינאית תקשורת

*המסמך נכתב בלשון נקבה אך מתייחס לבני שני המינים.
*המינוח מורה מתייחס למורה המלמדת את תחום השפה בין אם מורה מקצועית, מורת שילוב, מחנכת ומורת שפה.

הקדמה

מטרת המסמך היא להגדיר מדיניות משותפת ואחידה להוראה ולטיפול בתחום השפה והתקשורת בקרב תלמידים עם צרכים מיוחדים. ההגדרה תכלול את תפקיד הצוות החינוכי וקלינאית התקשורת בגן ובבית הספר ושל דרכי העבודה המשותפות להם.

תחום השפה והתקשורת הינו אחד מתחומי הליבה של החינוך המיוחד. תחום זה ומהווה חלק מתכנית הלימודים הבית ספרית, הכיתתית/גנית והאישית וכן ממערך הטיפולים בתחום מקצועות הבריאות. התחום כולל היבטים הקשורים להוראה ולטיפול גם יחד, וקידומו מתקיים באחריות משותפת של מחנכת/הגננת וקלינאית התקשורת, כאשר כל אחת מהן אחראית מתוקף תחום מומחיותה, על יישום חלקים שונים ומשותפים בתכנית הכיתתית/גנית והאישית של התלמידים.

חשוב לציין כי קידום תחום השפה והתקשורת מתקיים גם בשיתוף כלל הצוות החינוכי-טיפולי, וכי יעדי העבודה בתחום מקבלים מענה במגוון מקצועות, טיפולים ופעילויות בבית הספר ובגן הילדים.

הגדרות התפקידים

תחומי אחריות ייחודיים למורה/גננת:

- הערכה תפקודית של רכיבי השפה בהלימה להישגים הנדרשים בתכנית הלימודים
- תכנון ויישום תכנית הלימודים הכיתתית/גנית
- ביצוע התאמות לימודיות בכיתה/גן
- בניית תכנית הוראה כתתית בשפת אם

תחומי אחריות ייחודיים לקלינאית התקשורת:

- אבחון בתחומי השפה והתקשורת במידת הצורך וניתוח הממצאים
- בניית תכנית ההתערבות הטיפולית-חינוכית.

מודל העבודה: מורת שפה/גננת וקלינאית התקשורת

שלבי עבודה	קלינאית תקשורת	מורה/גננת
הערכה ראשונית	<ul style="list-style-type: none"> - תצפית אקולוגית - צפייה בתלמיד בתחילת השנה במגוון סביבות ופעילויות לצורך הכרת התפקוד הכללי והשפתי של התלמיד - זיהוי יכולות ומוקדים לחיזוק בתחום השפה, הדיבור והתקשורת 	
הערכה מעמיקה	<ul style="list-style-type: none"> במידה ונצפו קשיים: - אבחון שפה ותקשורת - ניתוח ממצאי התצפית/האבחון/וההערכה של המורה והסיבות האפשריות לרמת התפקוד שנצפתה - שיתוף מורת השפה/גננת בממצאי האבחון ובמסקנות 	<ul style="list-style-type: none"> - הערכה של ההישגים הנדרשים בתכנית הלימודים בשפה/חינוך לשוני - איסוף מידע מכל אנשי הצוות ע"י המחנכת כמתכללת התכנית האישית והכיתתית
בניית פרופיל תפקודי - אישי	<ul style="list-style-type: none"> - בניית פרופיל תפקודי -אישי, המגדיר מוקדי חזק ומוקדים לחיזוק בדגש על תחום השפה בשיתוף עם צוות, הורים ותלמיד 	
קביעת מטרות אישיות לתלמיד	<ul style="list-style-type: none"> - קביעת מטרות ויעדים בתכנית האישית של התלמיד לקידום תפקודו בתחום השפה, הדיבור והתקשורת בהיבט הלימודי והחברתי בסביבות השונות - קבלת החלטה על הצורך בטיפול פרטני או קבוצתי ע"י קלינאית תקשורת - השתתפות התלמיד והוריו בחשיבה ובבניית התכנית האישית 	
בנייה ויישום של תכנית התערבות אישית	<ul style="list-style-type: none"> - חשיבה משותפת ובניית תכנית התערבות משותפת למחנכת ולקלינאית תקשורת, תוך חלוקת תפקידים, קביעת שלבי עבודה ובחירת אמצעים והזדמנויות למידה - הגדרת עקרונות התערבות משותפים לכלל הצוות החינוכי-טיפולי 	
	<ul style="list-style-type: none"> - הקניית מיומנות חדשה בתחום השפה, הדיבור והתקשורת ותרגול במסגרת הטיפול - הנחייה של מורה/גננת והצוות בקידום המיומנות 	<ul style="list-style-type: none"> - הקניית מיומנויות שפה: האזנה ודיבור, קריאה והבנת הנקרא, כתיבה וספרות - תרגול המיומנות שהוקנתה ע"י קלינאית התקשורת בטיפול - תווך המיומנות הנלמדת לתלמיד במגוון מצבים וסביבות, לשם ביצועה העצמאי
בחירת התאמות ואסטרטגיות הוראה	<ul style="list-style-type: none"> - הגדרת עקרונות ודרכים להתאמת הסביבה לתלמיד בהתאם לאבחון ולניתוח הממצאים בשיח משותף עם המורה/גננת 	<ul style="list-style-type: none"> - שותפות בבחירת ההתאמות הנדרשות בשיעורים
	<ul style="list-style-type: none"> - הגדרת התאמות בהוראה ובהבחנות ויישומן 	

<ul style="list-style-type: none"> - בניית פרופיל כיתתי/גני וקביעת מטרות ויעדים בתכנית הכיתתית/הגנית בתחום השפה, התקשורת והדיבור - הגדרת סביבות למידה, מסגרות והזדמנויות לעיסוק בשפה ולקידום היעדים השפתיים באופן מתוכנן ומזדמן - הגדרת מרחבי עבודה משותפים למורה/גננת ולקלינאית לצד מרחבים נפרדים, תוך עיגון במערכת השעות - שיתוף והנחייה של הצוות הרב-מקצועי בבניית התכנית הכיתתית וביישומה 		בניית תכנית כיתתית/גנית ויישומה
<ul style="list-style-type: none"> - בחירת טקסטים ותכנים מתאימים והגדרת דרכי הוראה 	<ul style="list-style-type: none"> - פירוט התכנית על פי מרכיבי שפה ורמות קושי והגדרת דרכי היישום 	
<ul style="list-style-type: none"> - מורה/גננת אחראית על ניהול הצוות, והעבודה בממשקים. - שיתוף הדדי של כל הצוות במידע ובידע תוך כדי התנהלות שוטפת של הכתה/גן, - הערכה מעצבת שוטפת והערכה מסכמת תוך החלפת מידע וגיבוש מסמכי הערכה משותפים 		עבודת הצוות
<ul style="list-style-type: none"> - שיח עם ההורים יתקיים לאורך כל שלבי התהליך, בתיאום עם מחנכת הכיתה/מנהלת הגן 		קשר עם הורים